

H.A. Ahmad-Ali, De Toescheidingsovereenkomst inzake nationaliteiten tussen Nederland en Suriname, Den Haag 1998, XVI +337 blz.

Citation for published version (APA):

de Groot, G. R. (1999). H.A. Ahmad-Ali, De Toescheidingsovereenkomst inzake nationaliteiten tussen Nederland en Suriname, Den Haag 1998, XVI +337 blz. *Migrantenrecht*, 99(2), 54-55.

Document status and date:

Published: 01/01/1999

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Download date: 18 Jan. 2022

R E C E N S I E

H.A. Ahmad Ali, De Toescheidingsovereenkomst inzake nationaliteiten tussen Nederland en Suriname, SDU Uitgevers, Den Haag 1998, XVI + 337 blz.

Op 9 september jl. promoveerde Hamied Ahmad Ali te Utrecht op een lijvig proefschrift over de in 1975 tot stand gekomen Toescheidingsovereenkomst inzake nationaliteiten tussen Nederland en Suriname. De auteur had in het verleden over deze Toescheidingsovereenkomst al menigmaal gepubliceerd, ook in de kolommen van dit tijdschrift. Na de publicatie van zijn dissertatie is hij onmiskenbaar de grote expert inzake Nederlands-Surinaamse nationaliteitskwesities. Iedereen die het zou wagen over dergelijke kwesities juridische adviezen te geven zonder dit nieuwe boek van Ahmad Ali te raadplegen, waagt zich op glad ijs.

Het proefschrift is degelijk en breed opgebouwd. Na een korte inleiding wordt een hoofdstuk gewijd aan het politieke besluitvormingsproces dat heeft geleid tot het uittreden van Suriname uit het Koninkrijk. Reeds als beschrijving van de achtergrond waartegen de Toescheidingsovereenkomst is ontstaan, is dat hoofdstuk lezenswaardig. Extra interessant wordt dit deel, omdat daarin ook aandacht wordt besteed aan de vraag of het juridisch toelaatbaar zou zijn geweest om ter beheersing van de migratie uit Suriname een toelatingsregeling tot Nederland voor Surinaamse Nederlanders in te voeren. De beschrijving van de toen gevoerde discussie is belangwekkend voor degenen die nu participeren in de gedachtenwisseling over mogelijkheden om de migratie van Antilliaanse jongeren naar Nederland te beperken (zie de op 10 november 1998 aan de Tweede Kamer gezonden uitvoerige brief van de Minister voor Grote Steden en integratiebeleid en de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Kamerstuk 26 283).

In een volgend hoofdstuk worden de centrale uitgangspunten van de Toescheidingsovereenkomst geplaatst in volkenrechtelijk en rechtsvergelijkend perspectief. Nagegaan wordt, hoe in andere gevallen van statensuccessie nationaliteitsrechtelijke kwesities zijn opgelost. Uitvoerig wordt aandacht besteed aan de relevante literatuur daarover, alsmede aan allerlei concrete buitenlandse regelingen. Zelfs de

recente ontwikkelingen in Oost-Europa worden in hoofdlijnen besproken. Deze Oost-Europese ontwikkelingen zijn overigens uitvoerig beschreven in de zeer recente dissertatie van Christine Kreuzer, Staatsangehörigkeit und Staatssukzession, Berlin (Duncker und Humblot) 1998. Dat boek verscheen ongeveer tegelijkertijd met het boek van Ahmad Ali op de markt. Beide auteurs hebben met elkaars beschouwingen daarom geen rekening kunnen houden. Ahmad Ali staat ook stil bij het nog kersverse Europees Verdrag inzake nationaliteit (Straatsburg 6 november 1997, Trb. 1998, 10 en 149, waarin de artikelen 18-20 gewijd zijn aan nationaliteit en statensuccessie).

Nederland is voornemens om dat Verdrag te ratificeren (Zie de op 13 november 1998 verschenen Nota naar aanleiding van het Verslag over wetsontwerp 25 891 (R 1609), blz. 1,2). Wat betreft ratificaties van dat Verdrag is het eerste schaap trouwens over de dam. Blijkens gegevens van het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft Slowakije het Verdrag reeds goedgekeurd. Nog twee landen moeten dit voorbeeld volgen, alvorens het Verdrag conform art. 27 lid 2 in werking zal treden.

De kern van het proefschrift wordt gevormd door de hoofdstukken 4 tot en met 12. Gedetailleerd wordt de inhoud van de Toescheidingsovereenkomst besproken in het licht van de totstandkomings-geschiedenis, terwijl zeer uitvoerig wordt stilgestaan bij de talrijke rechtspraak over de overeenkomst. In 1975 heeft men gemeend, dat een heldere en systematisch goed in elkaar zittende overeenkomst was gesloten. Op grond van vele moeilijkheden die nadien zijn gebleken, concludeert Ahmad Ali, dat het beeld dat men in 1975 vormde, niet met de werkelijkheid overeenstemde. Zowel de HR als de Raad van State moesten er diverse keren aan te pas komen om bepalingen van de overeenkomst uit te leggen. Op mening punt van uitleg verschillen bovendien de Nederlandse en Surinaamse autoriteiten van mening. Het hier besproken proefschrift legt de bedoelde rechtspraak minutieus onder de loep. Op diverse plaatsen wordt duidelijk, dat de auteur soms moeite heeft met de

uitleg die door de rechter is gegeven. Hij is echter zeer terughoudend met het uiten van concrete kritiek op de rechtspraak. Had niet wat meer kritiek kunnen worden geuit, zo vroeg ik mij bij eerste lezing van het onderhavige boek af? Uiteraard zou zulks voor de in theorie geïnteresseerde lezer aardig zijn geweest, maar zou die kritiek ook praktisch nut hebben gehad? Die laatste vraag moet – naar het mij voorkomt – ontkennend worden beantwoord. In de eerste plaats is duidelijk, dat de meeste problemen met betrekking tot de Toescheidingsovereenkomst passé zijn. De onafhankelijkheid van Suriname is reeds 23 jaren een feit. Minder vaak dan in het verleden wordt men thans met “nieuwe” vragen betreffende de Toescheidingsovereenkomst geconfronteerd. In de tweede plaats zij toegegeven, dat vele problemen met betrekking tot de uitleg van de Toescheidingsovereenkomst direct of indirect samenhangen met a) het uitgangspunt van de overeenkomst, dat dubbele nationaliteit als het maar even kan, moet worden voorkomen of b) het feit dat kinderen in beginsel de nationaliteit van hun vader volgen.

Nu, bijna een kwart eeuw later zijn de opvattingen over beide uitgangspunten ten dele grondig veranderd. Geen minderjarige verliest tegenwoordig nog een nationaliteit, indien één van zijn ouders deze nationaliteit nog behoudt (Vgl. art. 16 lid 2 Rwned, alsmede art. 7 lid 2 tweede zin Europees Verdrag inzake nationaliteit). Het bezitten van een dubbele nationaliteit wordt in vele gevallen aanvaard als juridische manifestatie van een daadwerkelijke feitelijke verbondenheid met meer dan één staat. Zou derhalve thans een Toescheidingsovereenkomst moeten worden gesloten, dan zouden de daarin opgenomen regels er geheel anders uitzien dan vroeger ten tijde van de onafhankelijkheid van Suriname. Juist gezien dat gegeven, heeft het bekritisieren van de regels van de Toescheidingsovereenkomst met Suriname slechts betrekkelijke waarde en kan ik de voorzichtigheid van Ahmad Ali daaromtrent begrijpen.

Nog los van de zoëven vermelde verandering van de attitude ten aanzien van de twee belangrijkste uitgangspunten van de Toescheidingsovereenkomst met Suriname is het gevoel dat men krijgt bij lezing van de grondige analyse van Ahmad Ali onmiskenbaar: een toescheidingsovereenkomst met een dergelijke inhoud mag nooit meer worden gesloten! Het onderhavige proefschrift is daarom op een belangrijk moment verschenen. Er gaan immers stemmen op om maatregelen te nemen, die de komst van Antillianen naar Nederland bemoeilijken. Diverse denkbare

maatregelen die met het oog daarop zouden kunnen worden genomen, maken het nodig om Nederlanders te verdelen in onderdanen van het Europese deel van het Koninkrijk, onderdanen van de Nederlandse Antillen en onderdanen van Aruba. Een dergelijke "verdeling" vertoont zeer grote gelijkenis met het toedelen van staatsburgers bij statensuccessie. In het besef daarvan dient lering te worden getrokken uit de ervaringen opgedaan met betrekking tot de Toescheidingsovereenkomst met Suriname. Op korte termijn zal een dergelijke verdeling van staatsburgers een aanzuigende werking hebben (zo ook de Bijlage behorende bij het boven reeds vermelde kamerstuk 26 283, blz.19). Het is overigens niet onwaarschijnlijk, dat de toegenomen migratie van Antillianen naar Nederland reeds nu een manifestatie van dat aanzuigend effect is: de discussie over het opwerpen van hindernissen tegen Antillianen steekt immers gedurende de laatste jaren steeds weer de kop op, zodat het niet hoeft te verbazen, dat Antillianen het zekere boven het onzekere verkiezen.

Indien men er inderdaad toch toe zou willen overgaan om de Nederlanders tussen

de drie landen van het Koninkrijk te verdelen, dient zulks niet te gebeuren op grond van het al dan niet hebben van woonplaats in een van de landen van het Koninkrijk, maar dient zulks in een quasi-toescheidingsregeling te geschieden. Dit is temeer noodzakelijk, daar aan het Nederlanderschap het Europese burgerschap gekoppeld is. Daar we in het Koninkrijk der Nederlanden slechts één nationaliteit kennen, zijn ook de in de Nederlandse Antillen en Aruba woonachtige Nederlanders Europese burgers. Zodra we categorieën burgers gaan onderscheiden, komt het Europese burgerschap van degenen die worden toegedeeld aan de Nederlandse Antillen of Aruba op de tocht te staan, daar deze landen geen territoire van de Europese Unie zijn. Grote voorzichtigheid bij het opdelen van onderdanen is daarom geboden.

Lezenswaardig is de dissertatie van Ahmad Ali ook voor onze Vlaamse Zuiderburen. In november 1998 heeft de Vlaamse minister-president Van den Brande de verwachting uitgesproken, dat België over twintig jaren niet meer zal bestaan. Sommigen (ondermeer de Leuvense hoogleraar Matthias

Storme) bepleiten een nog veel snellere opdeling van België. Indien men inderdaad tot een dergelijke opdeling van België wil komen, zal het ook nodig zijn de Belgen te verdelen over de nieuw te stichten staten. De criteria die bij een dergelijke toescheiding van staatsburgers een rol mogen spelen, zijn zeker niet uitsluitend "talige oriëntatie" en woonplaats. Op zeer grote schaal zal bipatrië (of zelfs tri-patrië in verband met de positie van Brussel en de Duitstalige Oostelijke kantons) moeten worden toegestaan. Het voorbeeld van de nationaliteitsproblemen die het gevolg waren van de onafhankelijkheid van Suriname illustreert, hoe moeilijk het is om het personensubstraat van een staat in ontbinding op te splitsen. Het is daarom op zijn plaats om de Belgen met het boek van Ahmad Ali in de hand "bezint eer gij begint" toe te roepen.

GERARD RENÉ DE GROOT